

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

מו.

עין משפט גד מצוה

העושה לולב. צערב יום טוב: לעצמו. ולא לאחרים: לאן זמן בית המקדש. מצרכין עליו במקדש כל שבעה דמדאורייתא היא כרבי יוחנן דחלי טעמא דדאורייתא: כל זמן שמינית. ואפילו חולצין ומניחין מלאה פעמים ביום. וגזי סוכה נמי אע"ג דלא מפסקי לילות מימיים וכחד יומא אריכא הוא מצרכין עליה בכל יום דהוא דומיא דחולץ ומניח: אלא שחריש. ובסוכה נמי כיון דכחד יומא הוא סגי בצרכיה של יום ראשון: דלא עזיד בשמעתיה. אלא כל זמן דמנח תפילין מצרכין הכי גרסינן ואנן נמי כרבי עזריין ומצרכין כל שבעה. ואע"ג דכחד יומא הוא. ובולזנ נמי כל שבעה ואע"ג דמדצרכין מצרכין עליה כי היכי דמצרכין צנר חנוכה ובמגילה דרצנן דקס ליה רב שמואל צנר שיטתא צולזנ ורצנן נמי משמיה דר' יוחנן אמר לולב שבעה: דמשמשי צנו. דקיימא לן חייב אדם למשמש בתפילין כל שעה ק"ו מניין צפ"ק דיומא (דף ט"ז): מלות לולב שבעה. לצרכיה: יום ראשון מלות לולב. לדאורייתא ועיקר וציעא צרכיה: מצאן ואילך מלות וקניס. רבן יוחנן בן זכאי וסיעתו ודרצנן לא בעיא צרכיה: ואף רב סבר לה כל שבעה. צני צרכיה למלות לולב ואף על גב דמדצרכין הוא צני צרכיה: דאמר רב. צנר חנוכה דמדצרכין היא וצני צרכיה הכא נמי לא שאל: הרואה נר חנוכה. קאי על שלל הדליק צביטו ועוצר בשעות הרבים ורואה אותה צפתיה ישראל שמלוה להניח צפתא ריך לרצנן על (א) הראשונה: מצרכין שמיים. שהחיינו ושעשה נסים שאין על הרואה לצרכן להדליק הנר: מצאן ואילך. זמן ליכא: המדליק מצרכין. להדליק נר ושעשה נסים: והרואה. ששעה נסים לחודיה: והיכן אונן. הואיל והוא מדצרכיה: מהני לה צדיא. להא דרצנן גזי לולב ולא שמע לה ממללא דנר חנוכה: מצות לולב כל יום. ואף רב סבר מצות לולב כל יום. דאמר רב חייא בר אשי דאמר רב המדליק נר חנוכה צריך לברך. ביום ראשון המדליק מצרכין ג' הרוואה מצרכין ב' כו. ור' יהושע בן לוי אמר יום ראשון מצות לולב. מצות לולב כל יום. ור' יוחנן אמר יום ראשון מצות לולב. ור' יוחנן אמר יום ראשון מצות לולב. ור' יוחנן אמר יום ראשון מצות לולב. ור' יוחנן אמר יום ראשון מצות לולב.

העושה סוכה לעצמו. דווקא נקט לעצמו אבל לאחר לא מצרכין מידי להאי תנא דסבר דאין מצרכין לעשות כדדייקין פ' התכלת (מנחות דף קמ"ד וס"ט): ואיכא תנא דחלי דמי צירושלמי צפרק הרואה עשה לעצמו מצרכין לעשות סוכה עשה לאחר מצרכין [א] לעשות סוכה [ב] לשמן]:

העושה סוכה לעצמו מברך שהחיינו. ריך לפרש טעם מאי שנא דיש מצות שחקינו לצרכן שהחיינו ויש מצות שלא תקינו בעשיית סוכה ולולב תקינו כדאשכחן הכא ובעשיית מצות תפילין לא תקינו כדמוכח פרק התכלת (ג"ו ס"ט) דמפרש ר' יוחנן מאי מצרכין אתפילין של יד ותפילין של ראש ואילו לעשות תפילין לא מצרכין דלא חשיב ליה וכמו כן יש לזקק דשהחיינו נמי לא מצרכין מדלא חשיב ליה וכן אפדין הן מצרכין שהחיינו כדאיתא בסוף פרק ערבי פסחים (פסחים דף קכ"א): ואילו אמילה לא מצרכין מדלא חשיב צפ' התכלת (מנחות ס"ט) ובסוף ר"א דמילה (שבת דף קל"ז): צדי צרכיה של מצוה וכן אקרייתא מנגילה מצרכין שהחיינו כדאיתא ברש"י הקורא את המגילה עומד (מגילה דף כ"א): ואילו אקרייתא הלל לא מצרכין ונראה דמנחה שיש עליה שמחה תקנו שהחיינו ודאמרין בהרואה (צרכיה דף ק"ד). דמצרכין על כלים חדשים ועומדת ואין יכול לחדש בה דבר משמע דנפקא להא דצריך לעשייה שהחיינו ומכאן דנפקא ליה דמצרכין משום יו"ט כמו שמצרכין איום טוב דפסקא ועברת וכל שאר ימים טובים ושמה כיון דסוכה מחמת חג קאתיא סברא הוא דומן דידה אע"ג שצריך בחול פטור הוא אף צנר דומן כי קא אתי מחמת מועד קאתי אפילו צנר יום טוב כדאמר לקמן (דף מ"א): דאי לא צריך הארילנא מצרכין לנחמך או ליומא אחרת:

דבר אימת דמשמשי מצרכין. דמנחה למשמש צנן שלא יסיח דעתו דצפרק קמא דיומא (ד' ז'): ילפינן מניין ומה ריך שאין צו אלא אזכרה אחת ולא אתפשוש את היום מצרכין אס מצרכין לשמור את חוקיו כמו שמצרכין צנר דמסלקין תפלתו או להניח כמו שמצרכין צעמא הנחה כדאיתא בהקומץ רצה (מנחות דף לו. וס"ט) דהכל הרי מונחין ועומדין ומסתברא דמצרכין לשמור חוקיו כמו דמצרכין לשמור צנר דמסלקין תפלתו כדאיתא פרק זבא סימן (מדה דף ט"ז):

הרואה נר של חנוכה צריך לברך. צעמא מלות כגון אלוזב וסוכה לא תקינו לצרכן לרואה אלא גזי נר חנוכה משום חציבות הנס וגם משום שיש כמה בני אדם שאין להם צנאים ואין צידם לקיים המנחה ועם ראשון יחא דלא תקישי ליה מוחה ועוד יש לפרש דאין שייך לתקן בשר ודם.

תורה אור השלם

1. זכר ימות עולם בינו שבות דוד ודוד שאל אביך ויגיד ויגיד ויאמר לך: דברים לזכר יומא הוא.
2. ברוך אדוני יום יום יעקב לנו האל ישועתנו סלה: הלהים סח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הוואה נר וכו' לרצנן על ראייה הראשונה:

הגהות הגר"א

[א] תוס' סד"ה העושה לעשות סוכה לשמן. העשה וכו' על עשיית סוכה:

רבינו חננאל

ומתבין עלה דר' יוחנן מיהא מנחתא דקתי לולב שבעה וסוכה יום אחד. ומשני לולב שבעה בזמן שבת המקדש קיים, לולב יום אחד האידנא. סוכה תנאי היא, דתנאי תפילין כל זמן שמניחין מברך עליו, דברי רבי, וחכמים אומרים אין מברך עליו, אלא שחרית בלבד. ור' יוחנן דאמר כרבי. ואע"ג דאמר רבה בר בר תנא הלכה בחכמים, לא עבדי עובדי כשמעתי, אלא כל אימת דמנח להו מברך. רבנן דבי רב אשי, כל אימת דהו ממשמי בהו מברכי. אמר רב יהודה אמר שמואל מצות לולב כל יום. ואף רב סבר מצות לולב כל יום. דאמר רב חייא בר אשי דאמר רב המדליק נר חנוכה צריך לברך. ביום ראשון המדליק מצרכין ג' הרוואה מצרכין ב' כו. ור' יהושע בן לוי אמר יום ראשון מצות לולב. מצות לולב כל יום. ור' יוחנן אמר יום ראשון מצות לולב. ור' יוחנן אמר יום ראשון מצות לולב. ור' יוחנן אמר יום ראשון מצות לולב.

מבדק שתיים

ורואה מברך אחת ומאי מברך ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר (של) חנוכה והיכן צונו מלא תסוד ורב נחמן בר יצחק אמר ישאל אביך ויגיד (מאי ממועט זמן אימא ממועט גם נס כל יומא איתיה) רב נחמן בר יצחק מתני לה בהדיא אמר רב כל שבעה מצות לולב ת"ר העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהחיינו כו' נכנס לישב בה אומר ברוך אשר קדשנו כו' היתה עשויה ועומדת אם יכול לחדש בה דבר מברך אחת מידי, שהחיינו. ואם לא לכשיכנס בה מברך שתיים. אמר רב אשי, רב כהנא מסדר להו לכולהו הני בירכתא אכסא דקידושא. ת"ר היו לפניו מצות הרבה אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המצות. ר' יהודה אומר מברך על כל אחת ואחת. מרבתי ברוך ה' יום יום, כל יום יום תן לו מעין ברכתיו, כלומר אם היא שבת מברך ברכת שבת ואם יום טוב הוא מברך ברכת יום טוב. הכא נמי כל מצוה ומצוה תן לה ברכתא בפני עצמה. והלכתא כו' יהודה. אמר ר' יודא לא כמדת הקי"ב"ה מרת בשר ודם.

מוסף רש"י

בכל יום ויום תן לו מעין ברכתיו. צעמא מעין שבת, צו"ט מעין יו"ט (ברכות מ).